

รายงานการประชุม
สภาผู้แทนราษฎร

ครั้งที่ ๓๕
(สมัยสามัญ)

วันอาทิตย์ที่ ๒๗ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๖๕

ฉบับสำนักงานพิมพ์

ครั้งที่ ๑ ถึง ครั้งที่ ๕๕ (สมัยสามัญ) พ.ศ. ๒๕๖๕

สารบัญ

๕๘
ครั้งที่ ๓๘/๒๕๗๕

มติของคณะอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญพิจารณา

ตั้งแต่มาตรา ๕๒ ถึง ๖๐

๕๒๒-๕๔๓

รายงานการประชุมสภาผู้แทนราษฎร

ครั้งที่ ๓๙/๒๔๗๕

วันอาทิตย์ที่ ๒๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๗๕ (ตอนเช้า)

ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม

เริ่มประชุมเวลา ๑๐.๑๕ นาฬิกา

สมาชิกมาประชุม ๕๗ นาย

ประธานสภา ฯ กล่าวว่่า วันนี้จะได้ปรึกษาต่อไปจากที่ได้พิจารณามาแล้วแต่เวลานี้ และขอให้เปลี่ยนภาวะที่ประชุมเป็นอนุกรรมการเต็มสภาด้วย

มาตรา ๕๒ ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวว่่า วันนี้อาจจะได้ปรึกษาคด้วยมาตรา ๕๒ ต่อไป ในมาตรานี้มีข้อความว่า “ในโอกาสฉุกเฉินซึ่งจะเรียกประชุมสภาผู้แทนราษฎรให้ทันต่อกรณีได้ พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ ใช้บังคับตั้งเช่นพระราชบัญญัติก็ได้

ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎรต่อไป ท่านให้นำพระราชกำหนดนั้นเสนอต่อสภาเพื่ออนุมัติ ถ้าสภาอนุมัติแล้ว พระราชกำหนดนั้นเป็นพระราชบัญญัติต่อไป ถ้าสภาไม่อนุมัติไซ้ พระราชกำหนดนั้นเป็นอันตกไป แต่ทั้งนี้ไม่กระทบถึงกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ ใช้พระราชกำหนดนั้น

คำอนุมัติและไม่อนุมัติของสภาอันถ่วงน้ำหนักว่าให้ทำเป็นพระราชบัญญัติ” และได้ถ่วงค้ำไปว่าความประสงค์ของมาตราคือว่า ในหนึ่งสภาไม่ได้ประชุมกันทุกวัน แต่ว่าในการบริหารราชการนั้นต้องเดินอยู่ทุกวัน จะเดินไม่ได้ เมื่อมีเหตุจำเป็นขึ้นที่จะต้องออกกฎหมายบังคับเพื่อกิจการใดการหนึ่งแล้ว แต่สภามีได้ประชุมกันและกฎหมายจำเป็นต้องออกก็จะเกิดขัดกันขึ้น เพราะฉะนั้นจึงบัญญัติช่องทางไว้เพื่อความสะดวกในราชการ คือมีทางที่จะออกกฎหมายบังคับได้ คำว่า “พระราชกำหนด” ในมาตรา หมายความว่ากฎหมายที่ออกโดยคณะกรรมาการราษฎรกับพระมหากษัตริย์ที่ไม่ได้นำผ่านสภาก่อน เพราะฉะนั้นจึงเปลี่ยนชื่อเสีย แต่ที่จริงนั้นการออกกฎหมายนั้นเป็นอำนาจเฉพาะเจาะจงของสภา หากว่าความจำเป็นบังคับก็ต้องให้มีไปชั่วคราว ครั้นเมื่อสภาประชุมกันเข้าแล้วจะต้องเอาพระราชกำหนดนั้นมาเสนอ เพื่อสภาจะได้ตรวจพิจารณาว่าจะควรอนุมัติหรือไม่ คือถ้าจะเห็นสมควรหรืออย่างไร ถ้าหากว่าเห็นชอบ พระราชกำหนดนั้นก็จะเป็นพระราชบัญญัติใช้บังคับได้ต่อไป ถ้าไม่เห็นด้วยก็เป็นอันตกไป ด้วยความประสงค์อย่างนั้นจึงบัญญัติมาตราไว้ และทั้งเป็นชื่อที่รัฐธรรมนูญของนานาประเทศมีอยู่ด้วยเหมือนกัน

พระยาราชวังสันต์ ถ่วงค้ำว่า ในการที่จะพุดต่อไปนั้นความประสงค์ก็เพื่อแก้ไขถ้อยคำบางคำให้ชัดเจนยิ่งขึ้นเท่านั้น ฉะนั้นในมาตรา ๕๒

นี้ ขอแก้ไขเพิ่มความ^{๕๕} บรรทัดแรกคำว่า “ในโอกาส
ฉุกเฉิน” แก้เป็น “ในเหตุฉุกเฉิน” วรรค ๒ บรรทัดที่ ๓ คำว่า “พระราช
กำหนดคน^{๕๕}เป็น” แก้เป็น “พระราชกำหนดคน^{๕๕}เป็น” บรรทัดที่ ๔ คำว่า
“กำหนดคน^{๕๕}เป็น” แก้เป็น “กำหนดคน^{๕๕}เป็น” และในวรรคสุดท้าย
คำว่า “ของสภา^{๕๕}ที่ถาวร” แก่คำว่า “อัน” เป็น “ที่” ให้อ่านว่า
“ของสภา^{๕๕}ที่ถาวร”

ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ถัดจากที่แก้ไข^{๕๕}ไม่ขัด
ข้อง

หอดวงจันทร์^{๕๕} ถัดจากที่^{๕๕} ตามความในวรรค ๒ แห่ง
มาตรา^{๕๕} ตามความเข้าใจไม่มีข้อแสดงให้เห็นว่าในคราวประชุมต่อไป
แล้วพระราชกำหนดซึ่งออกในเหตุฉุกเฉินจะต้องรีบนำเสนอต่อสภาตั้ง
ที่บัญญัติได้ ในพระราชบัญญัติธรรมนูญชั่วคราว มาตรา ๒๘ ฉะนั้น
จึงมีความประสงค์ว่าควรเติมคำว่า “รีบ” ในที่นี้ ความประสงค์จะ
ให้เติมเพราะเหตุว่าข้อความในตอนท้ายในวรรคนี้^{๕๕} ถัดจากที่^{๕๕} ถ้าแม้
พระราชกำหนดนั้นสภาไม่อนุมัติก็เป็นอันตกไปก็ดี ก็ไม่กระทบถึงกิจ
การที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชบัญญัตินั้น ก็เมื่อเช่น^{๕๕}พระราช
กำหนดก็มีหนทางที่จะตกไปได้ และถ้าแม้ตกไปเราปล่อยให้^{๕๕}ดองเฉย
ไว้นาน จะทำให้เสียประโยชน์ของประชาชนได้

พระยาราชวัง^{๕๕} ถัดจากที่^{๕๕} ตามที่หอดวงจันทร์ ๑ พุทธ^{๕๕}อนุกรรมการ
การก็ได้พิจารณา^{๕๕}แต่^{๕๕}เหมือนกัน เห็นว่าไม่จำเป็น แต่ถ้าจะ^{๕๕}ส่งไป

ก็ไม่ขัดข้องอย่างใด เพราะบางประเทศในรัฐธรรมนูญของเขา เขาได้ลงไปแน่นอนว่าในการประชุมต่อไปต้องเอาพระราชกำหนดที่ออกไปแล้วมาเสนอก่อนที่เดียว ไม่ให้ทำอื่น แต่ในเรื่องนี้เราจะทำได้ในระเบียบการ หรือให้เป็นธรรมเนียมก็ได้ เพราะเหตุว่าการขอของเรายังไม่แน่นอนว่าจะอะไรเป็นอะไรอย่างหนึ่ง อีกอย่างหนึ่งเราจะตั้งกรรมการอย่างที่ได้กล่าวมาแล้ว สำหรับทำการพิเศษ หากว่าได้ลงไว้เช่นนั้นอาจจะติดขัดได้ เพราะบางทีอาจจะมึ่งงานอื่นของเราซึ่งดื่อกว่าพระราชกำหนดนั้นก็ได้ ถ้าจะเอาพระราชกำหนดมาเสนอก่อนก็จะไม่สะดวก จึงเห็นว่าทำอย่างที่ได้ให้เป็นธรรมเนียม หรือได้ในระเบียบก็จะไม่เปลี่ยนแปลงผลอย่างไร

หตวง ขำรงนาวาสวัสดิ์ กล่าวต่อ คำว่า “ รับ ” ในที่นี้ หมายความว่าในโอกาสที่สภาจะทำได้ ไม่ได้หมายความว่าจะเป็นครั้งแรก แต่หมายความว่าในโอกาสแรกที่สภาจะทำได้ จะต้อง รับ นำมาเสนอ มิฉะนั้นจะทำให้เสียประโยชน์ของประชาชน

หตวง ประดิษฐ์มุนุกรรม กล่าวต่อตามที่หตวง ขำรง ข เสนอ อยากจะให้เติมคำว่า “ รับ ” ลงไปนั้น ความจริงถ้าจะได้ไว้ในระเบียบของสภาซึ่งเวลานี้ได้ตั้งอนุกรรมการย่อยไปทำอยู่แล้วจะเหมาะสมกว่า คือเวลาจะเบิคม็การประชุม ก็จำเป็นที่จะต้องมีการระเบียบวาระประชุมว่าสภาจะทำอะไรบ้าง ถ้าเห็นถ้าสิ่งใดที่ดื่อกว่าพระราชกำหนดแล้วก็ต้องเอาออกมาปรึกษาพิจารณากันก่อน เมื่อเสร็จ

แต่ในวันต่อไปก็จะเอาพระราชกำหนดนั้นมาเสนอทันที แต่ว่าถ้าหาก
ไม่มีอะไรที่ค่อนข้างสำคัญไปยิ่งกว่าพระราชกำหนดนั้นแล้ว ก็จำเป็น
อยู่เองที่จะต้องนำพระราชกำหนดมาเสนอต่อสภาก่อนอื่น จึงเห็นว่า
ตามที่หลวงช้างฯ เสนอนั้นจะแก้ด้วยให้ ได้ไว้ในระเบียบการของ
สภาจะเหมาะสมกว่า

หลวงช้างนาวาสวัสดิ์ กล่าวว่าการเสนอเช่นนั้นก็ไม่ใช่ของ และ
ขอถอนญัตติ

ประธานสภาฯ กล่าวไว้ในมาตรา ๕๒ นี้ได้มีแก้ไขถ้อยคำบ้าง
และคงอ่านได้ความว่า “ในเหตุฉุกเฉินซึ่งจะเรียกประชุมสภาผู้แทน
ราษฎรให้ทันต่อกรณีใด พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนด
ให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้”

ในคราวประชุมสภาผู้แทนราษฎรต่อไป ท่านให้นำพระราช
กำหนดนั้นเสนอต่อสภาเพื่ออนุมัติ ถ้าสภาอนุมัติแล้วพระราชกำหนด
นั้นก็จะเป็นพระราชบัญญัติต่อไป ถ้าสภาไม่อนุมัติให้พระราชกำหนด
นั้นก็จะเป็นอันตกไป แต่ทั้งนี้ไม่กระทบถึงกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่าง
ที่ใช้พระราชกำหนดนั้น

คำอนุมัติและไม่อนุมัติของสภาที่กล่าวนี้ ท่านว่าให้ทำเป็น
พระราชบัญญัติ” ฉะนั้นถ้าไม่มีผู้ใดที่ท้วงท้วงก็ขอให้รับรองต่อไป

ที่ประชุมลงมติรับรองความในมาตรา ๕๒ ดังกล่าวนั้น

มาตรา ๕๓ ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าววา
 มาตรา ๕๓ มีความว่า “พระมหากษัตริย์ทรงประกาศใช้กฎอัยการ
 คักตามลักษณะและวิธีการในพระราชบัญญัติกฎอัยการคักนั้น” ขอ
 แก่คักว่า “นั้น” ข้างท้ายออก

ประธานสภา ฯ กล่าววาในมาตรานี้ก็เห็นจะไม่มีปัญหาความขัด
 แต้ว ฉะนั้นถ้าไม่มีผู้ใดทักท้วงแต้ว ขอให้ลงมติ สัมาชิกทั้งหมด
 มีความเห็นชอบคักมาร่างแห่งมาตรานี้ เป็นอันว่าที่ประชุมลงมติรับรอง
 ความในมาตรา ๕๓ ภายหลังที่ได้คักคักว่า “นั้น” ออก

มาตรา ๕๔ ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าววา
 ในมาตรา ๕๔ นี้มีความว่า “พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราช
 อานาจ ในการประกาศสงครามทำหนังสือสัญญาสันติภาพสงบคัก
 และทำหนังสือสัญญาอื่น ๆ กับนานาประเทศ

การประกาศสงครามนั้น จะทำได้ก็แต่ไม่ขัดกับบทบังคับแห่ง
 กติกาสันนิบาตชาติ

หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตคักสยาม หรือที่
 คักออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามสัญญาไซรั ทำนว่าจะ
 คักได้รับความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎรก่อน จึงจะเป็นอันใช้ได้”

เจ้าพระยาอภัยภูเบศร เสนอว่า ในวรรค ๒ แห่งมาตรานี้ซึ่ง
 มีความว่า “การประกาศสงครามนั้น จะทำได้ก็แต่ไม่ขัดกับกฏบังคับ
 แห่งกติกาสันนิบาตชาติ” นั้นเห็นวาไม่จำเป็นที่จะอยู่ในรัฐธรรมนูญ

ถาวร เพราะว่าเมื่อเราจะประกาศสงครามแก่ประเทศใดประเทศหนึ่ง ถ้าเราเป็นสมาชิกอยู่ในสันนิบาตชาติ เราก็ต้องปฏิบัติตามบัญญัติของสันนิบาตชาติอยู่เองแล้ว

พระยาประเสริฐสงครามกับ นายจรูญ อนุบางช้าง รับบรอง

หลวงแดงนิติศาสตร์ และ นายเนตร พูนวิวัฒน์ รับบรองและ กล่าว่า ญัตตินี้ได้นำเสนอไว้แล้วเหมือนกัน

(ในการปรึกษาคณะในวาระครั้งนี้ได้มีอภิปรายกันมากมาย แต่สภาได้ลงมติไม่ให้บันทึกไว้ รายงานการประชุมสมาชิกแห่งสภาได้มีความเห็นแบ่งออกเป็น ๒ อย่าง อย่างหนึ่งความว่าให้คงวาระครั้งนี้ไว้ อีกอย่างหนึ่งเห็นว่าควรจะต้องออกเสียทั้งหมด และภายหลังที่ได้โต้เถียงกันแล้ว นายเนตร พูนวิวัฒน์ว่า เท่าที่ได้ฟังคำชี้แจงแล้วพอใจ ถ้าแม้จะคงความไว้ด้วยเหตุผลที่กล่าวในการโต้เถียงนั้นแล้ว ก็ควรจะแก้ไขถ้อยคำเสียบ้าง เช่นคำว่า “บทบังคับ” ควรจะแก้เป็นว่า “หัตถการ”)

นายประยูร ภมรมนตรี กล่าว่า ถ้าจะแก้แล้วเห็นว่าควรจะเป็นคำว่า “บทบัญญัติ” ดีกว่า “หัตถการ”

หลวงประดิษฐมนูธรรม กล่าว่า แม้ว่าจะแก้แล้วควรจะเป็นดังนี้ “การประกาศสงครามนั้น จะทรงทำต่อเมื่อไม่ขัดกับบทบัญญัติแห่งกติกาสันนิบาตชาติ”

ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าว่า ในการจะแก้ไขถ้อยคำนั้นไม่ขัดข้อง

ประชาชนสภาฯ จึงถามความเห็นของผู้ที่เสนอญัตติและรับรอง
ไว้ในวาระนี้

นายจรูญ ฅนบางช้าง ขอให้ตั้งคะแนนลับ

หตวงแสงนิติศาสตร์ รับรอง

ประชาชนสภาฯ กล่าวหาว่า ความสำคัญที่เป็นปัญหาอยู่ในที่นี้
ว่า นายจรูญ ฅนบางช้าง กับหตวงแสงฯ ประสงค์จะให้ตัดความใน
วาระ ๒ นอกร ถ้าไม่เห็นด้วยก็ขอให้ที่ประชุมลงคะแนนลับ อีกข้อ
หนึ่งนั้นผมว่าจะขอแก้ไขถ้อยคำเท่านั้น ฉะนั้นในชั้นแรกขอให้ที่ประชุม
ลงคะแนนลับก่อน ต่อเมื่อปรากฏว่าคะแนนข้างที่จะให้คงวาระนี้ไว้
มากจึงค่อยพิจารณาและลงคะแนนแก้ไขถ้อยคำอีกชั้นหนึ่ง ฉะนั้นถ้า
ผู้ใดเห็นว่าควรจะคัดความออกทั้งหมดแล้วขอให้จับคะแนนไว้คดีเดียว
ถ้าเห็นว่าจะให้คงไว้แล้วขอให้จับคะแนนไว้คดีเดียว ผลที่สุดเมื่อ
ที่ประชุมลงมติมีสมาชิกลงคะแนนดีข่าว ๔๔ ดีเดียว ๓๔ เป็นอันว่าที่
ประชุมให้คงความตามเดิมไว้

ส่วนการแก้ไขถ้อยคำนั้น สมาชิกส่วนมากเห็นชอบตามที่หตวง
ประดิษฐ์ฯ เสนอ เป็นอันว่าความในวาระ ๒ แห่งมาตรา ๕๔ อันดังนี้

“การประกาศสงครามนั้น จะทรงทำต่อเมื่อไม่ขัดกับบทบัญญัติ
แห่งกติกาสันนิบาตชาติ”

พระยาอุคตมพงศ์เพ็ญสวัสดิ์ ถ้ามว่า หนังสือสัญญาทางพระราชไมตรีก็เห็นว่าจะทำขึ้นใหม่ หรือจะแก้ไขของเก่าประการใดจะต้องนำมาผ่านสภาหรือไม่ เพราะดูความในวรรค ๓ แห่งมาตรา ๕ นี้ ดูไม่ทราบว่าจะได้ความเพียงนั้น

พระยาศรีวิสารวาท ถ้ามว่า คำว่า "สัญญา" นั้น เราใช้โดยนัยกว้างๆ ไม่หมายเฉพาะว่าสัญญาอันใด เช่นรวมทั้งสัญญาที่เรียกว่า Treaty อนุสัญญา (Convention) ความตกลง (Agreement) หรือ (Arrangement) ซึ่งประเทศเราอาจจะทำความตกลงกับนานาประเทศด้วย ความตกลงในที่นี้อาจจะมี ข้อความเกี่ยวเนื่องเฉพาะการบริหารก็ได้ หรืออาจจะมีข้อความบัญญัติถึงอำนาจในทางนิติบัญญัติก็ได้ ซึ่งเป็นหน้าที่โดยตรงของสภา ส่วนสัญญาที่มีลักษณะเป็นการบริหารนั้น เช่นอาจจะมีความตกลงระหว่างระเบียบระหว่างประเทศว่า ถ้าแม้จะตราไว้หรือรับเข้ามาในประเทศจะให้ มีระเบียบการบริหารเพียงใด นี้ก็เรียกว่าสัญญาหรือในทางที่เกี่ยวกับเขตแดนซึ่งเป็นการปกครอง เราก็อาจจะทำสัญญากับประเทศใกล้เคียงว่าฝ่ายหนึ่งจะมีประชุมตัวรวมกันเพื่อปราบปรามผู้ร้ายฉานแดน เป็นต้นซึ่งล้วนแต่มีลักษณะในทางบริหาร ส่วนสัญญาที่พูดถึง อำนาจนิติบัญญัติ สัญญาทางพระราชไมตรีนั้น เจตนาทำก็มีบทบัญญัติที่พูดไปถึงสิทธิและหน้าที่บุคคลอันอื่นที่เกี่ยวข้องถึงการเงินด้วย โดยเหตุนี้สัญญานี้ก็มีความถึงลักษณะการบริหารและพูดไปถึงนิติบัญญัติ

ด้วย ถ้าจะวางบทบังคับลงไปได้ว่าสัญญาจะมาเสนอต่อสภาที่จะ
 เป็นการขัดกัน และจะปะปนหน้าที่บริหารและนิติบัญญัติ โดยเหตุนี้
 นานาประเทศจึงถือหลักสำคัญว่า สัญญาใดที่เกี่ยวกับนิติบัญญัติ
 แล้วจะต้องได้รับความเห็นชอบของสภา เช่นกับว่าจะเปลี่ยนแปลง
 บทกฎหมายที่จะให้เป็นไปตามสัญญา ก็ต้องได้รับความยินยอมจาก
 สภา แต่ว่าสิ่งใดที่เกี่ยวกับแผนกบริหารแล้วก็เป็นที่ของคณะกรรมการ
 ราษฎร โดยเหตุนี้ นานาประเทศจึงถือหลักสำคัญว่านิติบัญญัติแล้ว
 จะต้องได้รับความเห็นชอบของสภา เพื่อกล่าวความสำคัญให้เด่น
 ช้นมักจะกล่าวว่ สัญญาใดมีบทบัญญัติเป็นภาระในการเงินแห่ง
 ประเทศหรือเปลี่ยนแปลงอาณาเขตก็ให้เสนอแก่สภา บางประเทศ
 ก็มีตั้ง และที่รับบัญญัติไว้ในนี้ก็กินความถึงสัญญาทางพระราชไมตรี
 ทุกฉบับ ที่จะเว้นก็เฉพาะการบริหาร อื่นการเจรจา
 สัญญานั้นเป็นหน้าที่การบริหารโดยแท้ ถ้าแม้ว่าสภาจะเป็นผู้เจรจา
 สัญญาต่างๆแล้วก็จะยุ่งยาก เพราะมีลักษณะติดติดมาก มีข้อความ
 ความบางประเทศซึ่งจะเจรจากันและเกี่ยวข้องด้วยส่วนได้เสีย ฉะนั้นใน
 รัฐธรรมนูญของประเทศต่างๆ ไม่มีบทบัญญัติที่จะให้สภาเจรจา
 สัญญา การเจรจาสัญญานั้นเป็นการบริหาร แต่ว่าสัญญานั้นจะ
 ต้องนำมาเสนอเพื่อความเห็นชอบของสภาก่อน และการที่นำมาเสนอ
 นั้นมิใช่ว่าสภาจะพิจารณาถึงข้อเท็จจริงหรือไม่ แต่ว่าพิจารณาถึงหลักการ
 ในสัญญาว่าจะเอาหรือไม่ มิใช่พิจารณาเป็นมาตราๆไป เพราะ

ฉันทน์ที่หอดวงแสงฯ เสนอว่าสัญญาทุกประเภทจะต้องนำมาเสนอสภานั้นจะเป็นการขัดกับหลักปฏิบัติ

หอดวงประดิษฐ์มูธรรม กล่าวว่ เรื่องทำสัญญาน้ำเจ้าได้โต้เถียงในอนุกรรมการแล้ว ชั้นแรกเห็นควรต้องเสนอสภาเพื่อสภาให้สัตยาบัน เพราะสัญญาเป็นเครื่องผูกพันระหว่างประเทศต่อประเทศ หากได้ผูกพันเอกชนไม่ คือเอกชนมีหน้าที่เคารพต่อกฎหมายแห่งรัฐชาติบุคคลนั้น คือจะให้สัญญานั้นใช้ได้ถึงเอกชน จึงต้องเสนอสภาเพื่อออกพระราชบัญญัติให้สัตยาบัน แต่ท่านผู้ชำนาญกฎหมายอังกฤษว่า ในกฎหมายอังกฤษสัญญาไม่ต้องเสนอสภา และอ้างเหตุจำเป็นบางอย่างสำหรับประเทศสยาม เจ้าเจ้าจึงยอมตามและขอให้ร่างตั้งที่เสนอมานั้น เห็นว่าสมควรแต่เด้ออนุกรรมการได้พิจารณาถี่มากแล้ว

หอดวงแสงนิติศาสตร์ กล่าวว่ จริงอยู่สัญญาอาจจะม่เรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ไม่น่าจะได้รับการรับรองจากสภา แต่เห็นว่าสัญญาใดที่สำคัญแล้วควรจะต้องผ่านสภาตั้งความในวรรค ๓ ด้วยมิใช่แต่เฉพาะสัญญาที่มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตต์ แต่สัญญาที่จะต้องออกพระราชบัญญัติเช่นสัญญาที่ทำให้เกิดหนี้หรือภาระในเรือ่งการคลัง นอกจากนั้นยังมีสัญญาที่เราจะเสียหายแก่ทางยุทธศาสตร์ เช่นในการที่จะอนุญาตให้คนอื่นสร้างทางรถไฟเข้ามาในพระราชอาณาเขตต์ เป็นต้น

เพื่อว่าสภาจะได้มีโอกาสตรวจตราดูให้แน่นนอนและป้องกันเสียหายมิให้เกิดขึ้น จึงเห็นว่าการต้องผ่านสภา

หลวงประดิษฐมนูธรรม กล่าววาท่าที่หลวงแสงฯ ชี้แจงถึงในเรื่องภาระคิดพันในเรื่องการเงินนั้น ความจริงสัญญาที่เกี่ยวแก่การเงินนั้นไม่ใช่เป็นสัญญาระหว่างประเทศอะไรเลย เช่นว่าทางคลังจะต้องการกู้เงินเขา เราก็ออกไปบอมนักทางโน้น แล้วต่อไปเราก็มาทำเป็นงบประมาณขึ้น และได้กล่าวแต่อย่างงบประมาณนั้นจะต้องทำเป็นพระราชบัญญัติ และในการที่กล่าวไว้เช่นนี้ก็คิดว่าคลุมถึงแล้ว กล่าวคือ สิ่งใดที่เกี่ยวกับภาระ สิทธิและหน้าที่บุคคลอื่นจะต้องออกเป็นพระราชบัญญัติแล้วก็ต้องนำเสนอสภา

นายติเรก ชัยนาม กล่าววาท่าตามความในวรรคท้ายนี้เห็นชอบแล้ว แต่อยากจะขอกล่าววาท่าที่ได้สอบถามท่านผู้ที่มีความรู้ซึ่งได้กรุณาอธิบายว่าในเรื่องหนังสือสัญญานั้น ประเทศต่าง ๆ เขาก็กันอยู่เป็นสามอย่าง คือ ๑) สัญญาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับนานาประเทศต้องนำมาสู่สภาเพื่อวินิจฉัยทุกเรื่อง ๒) เดิมทีเอาระเบียบที่เปลี่ยนแปลงอาณาเขตต์ หรือที่จะต้องออกพระราชบัญญัติบังคับให้เป็นไปตามสัญญาเพื่อพลเมืองปฏิบัติตาม ๓) ไม่ต้องเสนอเลยแต่ให้เป็นหน้าที่ทางบริหารทำ ทั้งสามอย่างนี้เท่าที่ได้ยินเห็นว่า ประเภทที่บัญญัติว่าสัญญาทุกชนิดต้องเสนอสภานั้นงานเดินช้าลำบากที่สุด ส่วนที่หลวงแสงฯ กล่าวถึงการอนุญาตให้สร้างทางรถไฟนั้น เห็นว่าเรื่องเช่นหลวงจะต้องทำเป็นพระราชบัญญัติหรือพระราชกฤษฎีกา เช่น

พระราชกฤษฎีกาจัดซื้อที่ดิน ฯ เพื่อการอย่างหนึ่งที่เคยทำอยู่ จึงเห็น
ว่าถ้อยคำที่อยู่ในรัฐธรรมนูญนั้นอยู่ในอำนาจสภาจะวินิจฉัยอยู่แล้ว

หลวงแสง ฯ กล่าวว่ ตามที่หลวงประดิษฐ ฯ พูดนั้นเข้าใจ
ว่าโดยมากสัญญาที่เป็นเรื่องสำคัญแล้วจะต้องทำเป็นพระราชบัญญัติ
ฉะนั้นขอให้บันทึกไว้เพื่อความเข้าใจในรายงานการประชุมด้วย ซึ่ง
รวมความว่า สัญญาใด ๆ ที่ทำให้เกิดหนี้ภาระติดพันในการคลังเงิน
ของประเทศ สัญญาที่เกี่ยวกับอาณาเขตต์ เช่นนั้นจะทำเป็นพระ
ราชบัญญัติ

หลวงประดิษฐ์มนูธรรม กล่าวว่ใจความที่พูดก็เป็นเช่นนั้น
แต่ยิ่งกว่านั้นแล้ว ถ้าสิ่งใดสำคัญไม่ดับถมคมนัยอื่นจะพึงได้ พึงได้
ประโยชน์ของประเทศแล้ว คณะกรรมการราษฎรก็ควรจะนำมา
แจ้งให้สภาเพื่ออนุมัติตามบทบัญญัติ

พระยาศรีวิจิตรวาทา กล่าวว่ในการที่จะบันทึกลงในราย
งานตามที่หลวงแสง ฯ กล่าวนั้นไม่ขัดข้อง

ประธานสภา ฯ อนุมัติให้บันทึกลงในรายงานได้

พระยาอุดมพงศ์เพ็ญสวัสดิ์ กล่าวว่ เมื่อได้ฟังคำอธิบายแล้ว
ก็หมดปัญหาสงสัย

ประธานสภา ฯ กล่าวว่ ในมาตรา ๕๔ นี้ถ้าไม่มีผู้ใดอภิปราย
ต่อไปอีก ก็ขอให้ลงมติรับรองต่อไป สภาซึ่งส่วนมากมีความเห็น
ชอบตามร่างที่ได้พิจารณา เป็นอันว่าประชุมรับรองมาตรา ๕๔
อนุมัติความตามบทแก้ไขใหม่ ดังนี้

“พระมหากษัตริย์ทรงไว้ ซึ่ง พระราชอำนาจในการประกาศสงคราม ทำหนังสือสัญญาสันติภาพสงบศึก และ ทำหนังสือสัญญาอื่นๆ กับนานาประเทศ

การประกาศสงครามนั้น จะทรง ทำต่อ เมื่อไม่ขัดกับบทบัญญัติกติกาสันนิบาตชาติ

หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตค้ำคาม หรือที่ จะต้องออกพระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามสัญญาไว้ ท่านว่าจะ ต้องได้รับความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎรก่อน จึง จะเป็นอัน ใช้ได้”

มาตรา ๕๕ ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าว ว่า ในมาตรา ๕๕ นี้ มีความว่า “พระมหากษัตริย์ทรงไว้ ซึ่งพระราช อำนาจที่จะพระราชทานอภัยโทษ”

ประธานสภาฯ กล่าว ว่า ในมาตรานี้ไม่มีปัญหาอะไร ความชัดแจ้ง ถ้าไม่มีผู้ใดทักท้วงก็ขอให้ผ่านไป สมาชิกทั้งหมดลงมติเห็นชอบด้วย เป็นอันว่าที่ประชุมลงมติรับรองความในมาตรา ๕๕

มาตรา ๕๖ ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าว ว่า ในมาตรานี้มีความว่า “พระมหากษัตริย์ทรงไว้ ซึ่งพระราชอำนาจที่จะตราพระราชกฤษฎีกาโดยไม่ขัดกับกฎหมาย” และขอแก้คำ ว่า “กับกฎหมาย” ในท้ายมาตราเป็น “คือกฎหมาย” ในมาตรา นี้ขออธิบายเพื่อความเข้าใจว่า กฎหมายใดที่สภาผู้แทนราษฎร เรียกว่า พระราช บัญญัติ ส่วนคำว่าพระราชกฤษฎีกานี้หมายความว่า เป็นกฎหมายใน

๕๓๖

แผนกบริหารที่มีพระราชบัญญัติให้ทำอยู่แล้ว เช่น การประกาศใช้พระราชบัญญัติชั้นสุดรพิถศัพ ซึ่งสภาได้เคยพิจารณามาแล้วเป็นต้น กฎหมายเช่นนี้เรียกว่า Executive law ซึ่งควรจะทำได้เพื่อความสะดวกในทางบริหาร เพราะลักษณะของงานเป็นไปในทางนั้น

นายจรรยา อนุบางช้าง กล่าวต่อว่า ตามบทนี้ คำว่าพระราชกฤษฎีกาทำไมจะจำกัดได้ว่าแค่นั้น จำเดิมสภาเป็นผู้มีอำนาจออกกฎหมายแล้วต่อมาพระเจ้าอยู่หัวมีอำนาจออกกฎหมายได้แต่ต้องมาเสนอสภา ครั้นในมาตราหน้าทรงออกพระราชกฤษฎีกา จะต้องมาเดิมสภาหรือเปล่า

ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวต่อว่า ในกรณีที่ออกพระราชกฤษฎีกานี้มีบทบังคับอยู่แล้วว่าจะทำได้ โดยไม่ขัดต่อกฎหมาย

นายจรรยา อนุบางช้าง ถามว่าจะแก้ความให้ชัดเจนไม่ได้หรือ พระยาราชวังสัน กล่าวต่อว่า เราจะทำคำขึ้นใหม่เพื่อใช้สะดวกของแก่นพระราชกฤษฎีกาก็คือกฎหมาย ต่อไปนี้จะทำบัญญัติขึ้นใหม่ ก็คือว่าพระราชกฤษฎีกานั้นทำในสิ่งที่กฎหมายออกไว้แล้ว เช่น ประกาศต่าง ๆ ให้ใช้พระราชบัญญัติ

นายจรรยา อนุบางช้าง กล่าวต่อว่า ถ้าไม่มีสิ่งใดอธิบายแล้ว จะทำให้เข้าใจผิด

หตอง ประดิษฐ์นุธรรม แสดงว่า ต่อไปจะเข้าใจผิดไม่ได้ ที่แล้วมาแต่ครั้งก่อนถ้อยคำเราใช้พอเพียง บางทีสิ่งที่เกี่ยวข้องกับบัญญัติเรียกเป็นพระราชบัญญัติบ้าง พระราชกฤษฎีกาบ้าง พระราชกำหนดบ้าง และประกาศบ้าง ฉะนั้นต่อไปเราจะเรียกสิ่งที่อยู่ในนั้นบัญญัติว่า

พระราชบัญญัติเท่านั้น ส่วนที่อยู่ในอำนาจทางบริหารเราจะเรียกเป็นพระราชกฤษฎีกา และที่จำอันใดจะอยู่ในอำนาจนี้บัญญัติหรือบริหารนั้นจะได้พิจารณาเป็นเรื่อง ๆ ไป จึงหวังว่าต่อไปปัญหาเช่นนี้คงจะไม่มชนได้

นายจรรยา อนุบาลข้าง กล่าวว่า เมื่อได้ฟังคำอธิบายเช่นนี้เข้าใจว่าต่อไปคณะกรรมการราษฎรจะได้พิมพ์คำชี้แจงอันเกี่ยวแก่พระราชกฤษฎีกานี้ขึ้นเพื่อถกกันความเข้าใจผิด

ประชาชนสภา ฯ กล่าวว่า เมื่อหมดอภิปรายแล้ว ก็ขอให้ลงมติรับรองมาตรา ๕๖ นี้ต่อไป ต่อมารัฐมนตรีเห็นชอบด้วยเป็นอันมากที่ประชุมสภารับรองความในมาตรา ๕๖ ดังที่ได้พิจารณามาแล้ว

มาตรา ๕๗ ประชาชนอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า เนื่องแต่เราได้แก้ความในมาตรา ๓๓ ฉะนั้นในมาตรานี้จึงขอแทรกคำว่า “๓๓ และ” ลงข้างหน้าเลข ๕๖ กับเติมคำว่า “ต้นอง” ลงข้างหลังคำว่า “รับ” ในบรรทัดที่ ๓ เพราะความใน ๒ มาตรานี้มีความถึงกัน และคงให้อ่านมาตรา ๕๗ ดังนี้

“ภายในบทบังคับแห่งมาตรา ๓๓ และ ๕๖ บทกฎหมายพระราชหัตถเลขาและพระบรมราชโองการใดๆ อันเกี่ยวกับราชการ

แผ่นดิน ท่านว่ากรรมการราษฎรคนใดคนหนึ่งต้องลงนามรับสนองพระบรมราชโองการเป็นผู้รับผิดชอบ”

พระยาศรีสุนทรโวหาร ภูบาล ได้ว่า มีคำสั่งที่ว่า กรรมการราษฎรคนใดคนหนึ่งต้องลงนาม เห็นในอังกฤษผู้ที่จะเช่นนั้นเรียกว่า “Responsible Minister” ซึ่งจะแปลเป็นไทยก็คงเป็นคำว่าเสนาบดีเจ้าหน้าที จึงมีความเห็นว่าเราควรจะวางหลักการที่จะเช่นชื่อรับสนองพระบรมราชโองการนั้นไว้ มิฉะนั้นบรรดาสิ่งที่มาจากในหลวง กรรมการราษฎรคนใด ๆ ก็เช่นได้ ที่ปรากฏอยู่เวลานี้ ก็เป็นประธานคณะกรรมการราษฎรโดยมาก จะมีเสนาบดีกระทรวงการต่างประเทศบ้างก็บางเวลา แต่ทางที่ควร เช่น พระบรมราชโองการ เกี่ยวแก่การ ลงโทษ ตาม คำพิพากษา ควรให้เสนาบดีกระทรวงยุติธรรมเช่น ขอพระมหากรุณาพระราชทานอภัยโทษแก่ผู้ที่ต้องคำพิพากษา ควรให้เสนาบดีกระทรวงมหาดไทยเช่น ส่วนที่จะเกี่ยวกับพระราชบัญญัติ จะให้ประธานคณะกรรมการราษฎรเช่น ก็สมควรอยู่ แต่เห็นว่าราชการแผนกใดแล้วเสนาบดีแผนกนั้นเช่นชื่อรับผิดชอบ มิฉะนั้นการงานจะก้าวถ่วงกันมาก ทั้งนี้เพราะเห็นว่าการงานอันเกี่ยวแก่นโยบายของ ประเทศ นั้นประธาน คณะ กรรมการ ราษฎร ทำ อยู่มากแล้ว ควรจะให้โอกาสท่านทำงานที่สำคัญ ๆ โดยให้คนอื่นแบ่งเบา เช่น กำกับการธรรมดา Routine works ไปบ้างก็จะตรงกับหลักการที่ปฏิบัติกันในประเทศต่าง ๆ

ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ กล่าวว่า ในคณะกรรมการ
การร่างรัฐธรรมนูญนั้น มีบทบัญญัติว่าต้องรับผิดชอบร่วมกัน ส่วนงานใน
หน้าที่นั้นของใครก็ต้องรับผิดชอบอยู่แล้ว ส่วนงานที่เกี่ยวกันโยบาย
ก็ต้องรับผิดชอบร่วมกัน ที่พระยานิติศาสตร์ฯ กล่าวนั้นก็ไม่ได้หนัก
การ แต่ถ้าจะเอาใส่ไว้ในที่นี้จะประเจิดประเจ้อ เห็นว่าควรให้เป็น
ไปในทาง Practice จะดีกว่าและคงสะดวกดี และทั้งจะป้องกันการ
คิดขัดในบางคราว สำหรับความรับผิดชอบร่วมกันในคณะกรรมการ
ร่างรัฐธรรมนูญนั้น อยู่แล้วและไม่รู้ สักวิตกอะไรเลย

หลวงอรรถดสารประสิทธิ์ กล่าวว่า ตามที่ประธานกรรมการ
ร่างรัฐธรรมนูญว่าจะปล่อยให้ เป็นธรรมเนียนั้น ตามรัฐธรรมนูญ
นี้ ถ้าหากว่าเลือก กรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ที่มีใจ ทุกจริตเขา อำนาจ ที่เป็น
กรรมการร่างรัฐธรรมนูญไปใช้ ในทางทุกจริตแล้วจะเป็นผลร้ายต่อประเทศได้
ฉะนั้นควรจะมีมติให้แน่น

หลวงชำนาญนาถสวัสดิ์ รับรอง และว่าขอสงัดให้สมาชิกดู
ความในมาตรา ๘ แห่งรัฐธรรมนูญชั่วคราวด้วยว่า ในมาตรานั้น
ใช้คำว่า โดยได้รับความยินยอมของคณะกรรมการร่าง

ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ตอบว่าถ้าจะทำเช่นนั้น
ไม่สะดวกต่อวิธีการเลย ส่วนการที่จะเลือกคนผิคนั้นไม่ปฏิเสธ แต่
เราได้ตัดสินใจแล้วว่าความรับผิดชอบนั้นอยู่ในคณะ ถ้าใครผิดก็ต้อง
รับผิดชอบทั้งคณะ เพราะฉะนั้นจะไปลงไว้ไม่เห็นควร ข้อสำคัญแห่ง

รัฐธรรมนูญนั้นก็คือว่า เราตั้งหน่วยขึ้นสำหรับรับผิดชอบในราชการแผ่นดิน ถ้าหากหน่วยนั้นมีจุดมีดวงก็ของเป็นจุดเป็นดวงทั้งคณะ ความสำคัญนั้นก็คือการเลือกหน่วยไม่ผิด แต่ชั้นนี้ไม่เพียงพอ อาจจะไม่ได้เหมือนกัน อีกประการหนึ่งเราก็ถือว่าร่วมชีวิตกันแล้ว เมื่อจะมีผิดดังว่าก็จำเป็นจะต้องร่วมกันรับผิดชอบ ฉะนั้นจึงขอรับไว้ให้เป็นธรรมเนียม เพื่อว่าถึงคราวฉุกเฉินก็จะเปลี่ยนตัวทำกันได้ง่าย และสะดวกต่อวิธีปฏิบัติ

พระยาเทพวิฑูรย์ กล่าวว่ ตามหลักในเรื่องใครเซ็นนั้นอาจจะเป็นไปได้อย่างที่ว่า แต่ในรัฐธรรมนูญตั้งจะเห็นในบางประเทศ เช่นเบลเยียม เขียนว่าจะต้องเซ็นโดย a Ministre ซึ่งหมายความว่าคนหนึ่งคนใด แม้ในอังกฤษก็เขียนว่า shall be countersigned by one of the Principal Secretaries ซึ่งเข้าใจว่ามีอยู่ ๔ คนละเซ็นแทนกันได้ แต่ถ้าจำเป็นจะต้องเป็นเสนาบดีคนหนึ่งคนนั้นเซ็นแล้วถึงเวลาฉุกเฉินก็จะลำบากการงานก็จะขัดกันได้ จึงขอตั้งขึ้นว่าวิธีการที่จะให้เป็นธรรมเนียมโดยกรรมการราษฎรคนหนึ่งคนหนึ่งเซ็นตามร่างนั้นแล้ว

หลวงประดิษฐมนูธรรม กล่าวว่ เรื่องนี้ได้พูดกันเป็นที่เข้าใจในคณะอนุกรรมการ แต่ว่าการเซ็นนั้นผู้ใดจะเซ็นก็ได้ และต้องเข้าใจว่าการเซ็นนั้นก็ต้องเป็นไปโดยความยินยอมด้วยกันทั้งคณะ แต่ที่ไม่วินิจฉัยไว้อย่างในมาตรา ๘ แห่งรัฐธรรมนูญชั่วคราวก็เพราะเป็น

ที่เข้าใจอย่างถูกต้องแล้ว ที่จะไปจับเขียนนั้นไม่ได้ ต้องพร้อมกัน
ทั้งคณะเห็นชอบ ถ้าตกลงก็นำความกราบบังคมทูล เมื่อตกลงมา
ก็มีใครคนหนึ่งรับสั่งของพระบรมราชโองการตั้งที่ประธานอนุกรรมการ
ร่างรัฐธรรมนูญได้ ชี้แจงมาแล้วว่าทุกคนรับผิดชอบร่วมกัน วิธีการนี้
ขอให้บันทึกไว้ในรายงาน

หลวงข้ามฯ ว่าถ้าจะทำเช่นนั้นก็ไม่ขัดข้อง

หลวงอรุณสารประสิทธิ์ ขอดอนญัตติ

นายเนบ พทโยจิน ถามว่าในการที่เขามาตรา ๓๓ มาได้
ไว้ในมาตรา ๕๗ นี้ จะแปลว่า เมื่อประธานสภาลงชื่อแล้ว จะมี
กรรมการราษฎรลงชื่อกำกับอีกหรือไม่

ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ตอบว่า ไม่ต้อง

ประธานสภาฯ กล่าวหา ในมาตรานี้ ถ้าแม้ไม่มีผู้ใดทักท้วง
ในคำที่ขอแก้ไขอื่นๆ อีกแล้วก็ขอให้รับรองต่อไป สมาชิกทั้งหมด
เห็นชอบด้วย เป็นอันว่าที่ประชุมรับรองความในมาตรา ๕๗ ดังที่
ได้พิจารณามานี้

มาตรา ๕๗-๕๘-๖๐ ประธานอนุกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
กล่าวว่า ความใน ๓ มาตรานี้มีความหมายเช่นเดียวกัน เพราะฉะนั้น
ขอให้รวมพิจารณากันทีเดียว ความในส่งมาตราที่ตั้งนี้

“มาตรา ๕๗ การพิจารณาพิพากษาอรรถคดี ท่านว่าเป็น

อำนาจของศาลโดยเฉพาะซึ่งจะต้องดำเนินตามกฎหมายและในนามพระมหากษัตริย์”

“มาตรา ๕๘ บรรดาศาลทั้งหลาย จัดตั้งขึ้นได้แต่โดยพระราชบัญญัติ”

“มาตรา ๖๐ ผู้พิพากษาย่อมมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไปตามกฎหมาย”

ครั้นแล้วกล่าวว่าการพิจารณาคดี ๓ มาตรา^๕นี้ควรจะต้องถึงมาตรา ๘ ด้วย เราตกลงกันได้ว่าพระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจตุลาการทางศาล โดยเหตุที่ท่านเป็นประมุขและทรงใช้อำนาจอธิปไตยซึ่งมาจากปวงชนชาวสยาม แต่อำนาจนั้นทรงใช้ได้แต่ทางศาล จะทรงใช้ทางอื่นไม่ได้ ถ้าเช่นนั้นอาจจะฟังว่าท่านใช้ได้ แต่ความจริงนั้นถึงแม้ทางศาลท่านก็ทรงใช้ตามพระทัยไม่ได้ ที่ว่าทรงใช้ในทางศาลนั้นก็คือว่าการตัดสินนั้นตัดสินในนามของพระมหากษัตริย์ ซึ่งเรามีได้ดังต่อไปนี้ การพิจารณาและพิพากษานั้น เป็นอำนาจของศาลโดยเฉพาะ แต่ผู้พิพากษาย่อมมีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไปตามกฎหมาย

ประธานสภาฯ กล่าวไว้ ทั้ง ๓ มาตรา^๕นี้ไม่มีที่กัด้วย ความใด ๆ แต่ก็ขอให้ลงมติรับรองต่อไป สมาชิกทั้งหมดพิจารณาเห็นชอบด้วย เป็นอันว่าที่ประชุมลงมติรับรองความในมาตรา ๕๘-๕๙ และ ๖๐ ดังที่ได้ปรึกษามา

๕๔๓

หยุดพักกลางวันเวลา ๑๓ นาฬิกา และนัดประชุมตอนบ่ายอีก
เวลา ๑๕ นาฬิกา

ตรวจแล้ว

พ.ญ.

นิติศาสตร์

พระวุฒิศาสตร์

ปรีชาคุณศาสตร์

๗ ธันวาคม ๒๕

จรุญ ญบางช้าง

นายมังกร สามเสน

หลวงคหกรรมบดี

นายปพาฬ บัญ-หลง

นายสิงห์ กลางวิสัย

ผู้ตรวจงานการประชุม

พิมพ์ที่กองการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร